

Eerste editie Aquaterra World Forum succesvol

De eerste editie van het Aquaterra World Forum, dat op 7, 8 en 9 februari in de RAI in Amsterdam plaatsvond, was een succes. De vele Nederlandse en buitenlandse congressgangers spraken en discussieerden over leven, wonen en werken in delta's wereldwijd en de risico's die de klimaatverandering oplevert. De bedoeling is dat de bezoekers van elkaar zouden leren, kennis en ervaringen delen en de boodschap verder uitdragen. Het onderwerp was belangrijk genoeg om kroonprins Willem-Alexander naar de RAI te brengen en de officiële opening te verrichten. Daarmee was het startschot gegeven voor een internationaal congres waarop de klimaatverandering het middelpunt was. De meestgehoorde boodschap was dat, hoewel over de klimaatverandering nog onzekerheden bestaan, het tijd is om maatregelen te nemen. En daarbij gaat het niet zozeer om technische innovaties, maar vooral om politieke durf en wil.

Een keur aan nationale en internationale sprekers betrad het podium om de klimaatverandering en de gevolgen voor delta's te bespreken en vooral om mogelijkheden te bespreken de delta's voor te bereiden op een hogere zeespiegel, heviger neerslag en hogere golven. De opzet van Aquaterra is om een interactief forum te zijn, waarbij de bezoekers niet alleen luisteren, maar ook eigen ervaringen kunnen delen en vragen kunnen stellen. Het idee is om Aquaterra te houden in het jaar waarin geen Aquatech plaatsvindt. Waar Aquatech vooral een beurs is, bedoeld om nieuwe producten en diensten te presenteren, is Aquaterra meer gericht op wetenschappelijke ontwikkelingen en beleid en politiek. Naast het congresgedeelte wordt wel een beurs gehouden, maar die is kleinschaliger van aard dan bij Aquatech.

De organisatie is tevreden over het verloop van deze eerste editie. In totaal 953 bezoekers betraden de RAI. Op de beursvloer stonden 38 exposanten. Vanwege het succes wordt in 2009 opnieuw een Aquaterra gehouden en wel op 4, 5 en 6 februari.

Het zwaartepunt van Aquaterra lag bij de klimaatverandering. Bijna elke spreker begon met een beknopte samenvatting van de verwachte veranderingen en de mogelijke gevolgen voor de delta's in de wereld. Ondanks de onzekerheden in de voorspellingen leken de meeste aanwezigen optimistisch over de kans delta's geschikt voor bewoning te houden. Dat optimisme is echter meer op de techniek gericht dan op de bestuurlijke kant. Zo stelde Richard Tol, onderzoeker van onder meer de Vrije Universiteit, de Universiteit van Hamburg en Carnegie Mellon University, dat de politieke wil die nodig is om maatregelen te treffen, het zwakste punt is. Ook Pier Vellinga van de Vrije Universiteit liet doorschemeren dat de wetenschap en het bedrijfsleven in korte tijd klaar kunnen staan om de benodigde maatregelen te nemen of te ondersteunen. Mits de politiek daarom vraagt.

De aanwezige bestuurders gaven aan dat, vooral in Nederland, het feit dat er een omslag in het denken over overstromingen is, al een hele prestatie is. Voorheen werd alleen gekeken naar manieren om overstro-

mingen te voorkomen: de omslag is dat nu het besef is doorgedrongen dat men risico nooit kan uitsluiten en men rekening moet houden met overstromingen. 'Harde' oplossingen zijn nodig, maar het is ook tijd voor 'minder boksen en meer judo', zoals Ineke Bakker van VROM stelde. Om de schade na een overstroming te beperken, moet het water naar plekken worden geleid waar het minder schade oplevert. Dat stelt eisen aan de ruimtelijke ordenaars. Ook Mark Dierix van Verkeer en Waterstaat gaf dat aan. Het omgaan met (hoog)water is veranderd. Hoe dat in de praktijk gebeurt, bleek uit het verhaal van Hans Luiten, die inging op het project 'Ruimte voor de rivier'. Voor de aanwezige Nederlandse waterbeheerders geen nieuw verhaal, maar de buitenlandse bezoekers waren zeer geïnteresseerd.

Om de maatregelen en de gevolgen inzichtelijk te maken, is de Blokkendoos ontwikkeld: een model dat meteen laat zien wat de kosten en consequenties van een bepaalde maatregel zijn. Volgens Jos Dijkman van WL|Delft Hydraulics is de grote winst van de Blokkendoos vooral dat bestuurders en burgers kunnen zien wat er gebeurt. Dat kan een steun in de rug zijn om draagvlak voor (vérstrekkende) maatregelen te krijgen.

Dat dat draagvlak nodig is, bleek uit het verhaal van Annemarie Ooms van de provincie Noord-Brabant. Om maatregelen te kunnen nemen, moet draagvlak bestaan bij de lokale overheden, bedrijven en organisaties en de burgers. Daartoe is communicatie zeer belangrijk. Op sommige plaatsen kwamen de bewoners zelf met ideeën voor vérstrekkende maatregelen. Zo worden de huizen in de Overdiepse Polder op initiatief van de bewoners op terpen geplaatst. Eens in de 15 jaar kan de polder overstromen, waardoor meer ruimte voor de rivier ontstaat.

Chris Zevenbergen van Dura Vermeer keek voor oplossingen tegen wateroverlast over de grenzen. Zo is in Phoenix (VS) hoogwater geïntegreerd in de (woning)bouw, waarbij wegen lager geplaatst zijn dan huizen en de huizen bouwtechnisch zijn aangepast aan eventueel stijgend water. Ook in Japan wordt al veel meer rekening gehouden

De openingsceremonie met op de voorste rij onder andere prins Willem-Alexander (foto: NFP Photography).

V.l.n.r. directeur Vermeer van Dura Vermeer, prins Willem-Alexander en toenmalig staatssecretaris Schultz van Haegen bij de stand van Dura Vermeer (foto: NFP Photography).

met hoogwater bij het bouwen van huizen. Zevenbergen schatte dat de Japanners in dat opzicht 50 jaar voor lopen op Nederland. Ook hebben beide voorbeelden gemeen dat er bij de ruimtelijke ordening meer naar water wordt gekeken dan hier.

Maar, als ondanks alle maatregelen toch schade ontstaat, willen burgers die graag vergoed hebben. In het verleden werd dan de overheid al snel aangekeken, maar dat gaat veranderen, volgens Mark Dierikx. Samen met verzekeraars wordt gepraat over een verzekering tegen dergelijke rampen. Maar een verzekering is ook niet alles, volgens Ian Douglas van Universiteit van Manchester. Uit onderzoek blijkt dat in overstromingsgevoelige gebieden langs de Theems veel relatief arme mensen wonen. Het is de vraag of zij een verzekering willen en kunnen betalen. Moet een dergelijke verzekering verplicht gesteld worden? En wat doe je met mensen die weigeren te betalen? Het is ook maar de vraag of verzekeraars dergelijke schade willen of kunnen verzekeren. Gezien de enorme schade die ontstaat bij een grote overstroming, kunnen verzekeraars dat niet alleen af, volgens Wilhelm Kron van de Münchener Re, één van de grootste herverzekeraars

ter wereld. Hij voorziet problemen bij een dergelijke verzekering. Het kenmerk van een verzekering is dat veel mensen ieder weinig betalen, zodat een enkeling met een claim betaald kan worden. Bij een overstroming worden veel mensen getroffen, zodat het uit te keren bedrag enorm is. Bovendien is de belangstelling voor een dergelijke verzekering waarschijnlijk klein: veel mensen zijn zich niet bewust van de risico's van een overstroming. Daardoor wordt de te betalen polis waarschijnlijk hoog. Kron ziet dan ook een constructie voor zich waarbij de belanghebbende een eigen risico betaalt, de verzekeraar een eventueel aanvullend bedrag uitkeert en de overheid de schade daarboven voor haar rekening neemt. Saillant detail daarbij is dat tijdens Aquaterra het bericht naar buiten kwam van het Verbond van Verzekeraars dat verzekeraars een bedrag van één miljard euro willen reserveren voor overstromingsschade. Voorwaarde is dat de overheid ook één miljard euro opzij legt, waardoor een potje van twee miljard euro ontstaat.

Als het fout (dreigt) te gaan, is het belangrijk slachtoffers te voorkomen. Dat kan uiteraard door maatregelen in de ruimtelijke ordening en bij de infrastructuur, maar evacueren

kan ook een middel zijn. In Nederland is daar nog niet heel veel ervaring mee. In de Verenigde Staten zijn evacuatie- en rampenplannen veel gebruikelijker. Daarbij is de mens de zwakke schakel, volgens professor Dykstra, die als Nederlander in de Verenigde Staten werkt. Veel factoren beïnvloeden het uitvoeren van rampenplannen en evacuaties. Communicatie vormt een belangrijke factor, maar inzicht in het functioneren van mensen onder crisismoments bij het opstellen van de plannen is ook een voorwaarde voor succes. In dat kader wordt volgend jaar dan ook een grote overstromingsoefening in Nederland gehouden.

De derde en laatste dag was voor het grootste gedeelte op het buitenland gericht. Zo kwamen de kansen én bedreigingen in Shanghai aan de orde, de projecten van Van Oord waarbij kunstmatige eilanden worden aangelegd, het gebruik van Nederlandse technologie in het buitenland en - uiteraard - het financiële plaatje dat bij al die mooie projecten hoort. Ook de toekomstige hoogwaterbescherming van New Orleans werd behandeld, evenals de kustontwikkeling bij de Chinese stad Tianjin. Tenslotte werd gekeken naar onze eigen Tweede Maasvlakte.

Ook was ruimte en tijd ingeruimd voor nieuwe technieken en technologie. Op de woensdag- en donderdagmiddag werden verschillende sessies gehouden waarin nieuwe manieren van werken, (computer)modellen en producten werden behandeld. Ingenieursbureau's lieten zien hoe de omslag in waterdenken leidt naar andere manieren om projecten aan te pakken. Nieuwe dijken, nieuwe bouwmaterialen en nieuwe modellen werden redelijk gedetailleerd behandeld. Maar ook waterzuivering kwam (even) aan de orde, evenals het duurzaam inrichten van het landschap.

Aquaterra was door de variëteit aan onderwerpen en sprekers een congres dat bijna alle facetten van waterbeheer bestreek. Door de timing van het congres, net na het verschijnen van het IPCC-rapport over de klimaatverandering, speelt Aquaterra in op de groeiende roep om ervaringen en kennis uit te wisselen. Deze eerste editie lijkt daarin succesvol te zijn.

Naar een klimaatbestendiger Nederland

Op de openingsdag van het congres ontving kroonprins Willem-Alexander uit handen van professor Pier Vellinga de publicatie 'Naar een klimaatbestendiger Nederland'. De belangrijkste conclusie uit de publicatie is dat Nederland klimaatbestendiger moet worden. Veel van de opties om dat voor elkaar te krijgen zijn echter bestuurlijk complex. Bovendien is er te weinig kennis over de kosten en vooral over de baten van dergelijke aanpassingen. Daarom pleiten de onderzoekers ervoor om te experimenteren met integrale gebiedsontwikkeling in verschillende casestudies. Het rapport is het resultaat van het project 'Routeplanner', waarmee drie kennisprogramma's een wetenschappelijke impuls geven aan de betrokken ministeries.